

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita R. P. Ioannis Francisci Regis, è Societate Iesv

La Broue, Claude de

Coloniæ, 1660

Pars. I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45172

VITÆ P. IOANNIS FRANCISCI REGIS

PARS PRIMA.

§. I. *Ortus, & educatio.*

Tsī Virtus vel è tugurio
ipfa per se nitet, neque
minus venerationis ha-
bet apud sapientes, in
homine rusticano, quā
in Principe; divina ta-
men Providentia eidem

Virtuti adjungit sæpenumerò claritudi-
nem natalium, dum eādem ad multorum
utilitatem uti constituit, quod nobiles
vulgo & suspiciuntur magis, & eas dotes
habent à natura, quæ sint ad res arduas
sublimesque gerendas maximè idoneæ.
Talis fuit Vita Patris Francisci Regis, quam
scribimus: ejus enim pater ortum duxit
ex gente Desplasia, per illustri utique pridem
apud Ruthenos, per filium unum ex natu
minoribus. Mater Magdalena Arsia patrem
habuit Segura dynasten, virum strenuum,

86

& nobilitatis omnibus numeris abolutæ.
Quamlibet autem illustres majores exti-
terint præstantium conjugum , longè ta-
men illustrius ad seculorum omnium me-
moriā iisdem fuit, filium edidisse talem,
ut ejus Virtus exactissima, in vivo & in de-
mortuo origo rerum complurium admir-
abilium fuerit.

Natus est in castello *Fontis-operti*, quod
vocant, leucas aliquot Narbone disto,
pridie Calend. Februar. anni à partu Virgi-
nis nonagesimi septimi suprà millesimum
quingentesimum, quæ dies in feriam sex-
tam eo anno incidit: postmodum per Ba-
ptisnum ibidem regeneratus, susceptoris
nobilibus *Francisco Bretensi Taurino*, Ba-
rone *Pechairiensi*, & *Clara Abania*. Et quasi
jam tum nefarii dæmones seu ex præclara
indole infantuli ; seu, ut sagaces sunt, præ-
sagiis aliis præsensissent Virtutem illam si-
bi quondam exitiosam fore, eum è vivis
collere conati sunt. Eam in rem sagas adhi-
buere : extractoque è cunis per noctem,
nutrice dormiente , perinde utique abusi-
fuerint in Avernalibus illis suis conventi-
bus , atquè aliis abutuntur sæpenumerò,
nisi

nisi ad ejus conservationem Angeli sancti tanquam excubias egissent. Constat certe nutricem aliquando, dum circā mediam noctem evigilasset, pusionemque ad lac præbendum quæsitum minimè reperisset, dum in illa trepidatione surrexisset confestim accensa candela, (lucerna enim, quam accensam reliquerat, extincta fuerat à nefariis mulierculis) infantulum sub lecto reperisse planè nudum, at incolumem: nimurum non minus providentissimus Pater ejus salutem curavit, quam hostis teterimus in ejus pernitiem conjuraverat.

Puerilem ad ludicra propensionem vel sensit nunquam, vel cum nutricis lacte valere jussit: nulla re oblectabatur jucundiùs, quam discendisiis, quæ à Christianis ignorari sine piaculo nequeunt: tamque exactè respondebat curæ parentum, eundem ad timorem Dei, officiaque Christianæ Religionis educandi, ut jam tūm ex tenuibus istis initiis proclive esset conjicere, qualis quantusque futurus olim esset. Sic enim evenit non raro: qui ad eximiam aliquam integritatem morum, sanctimoniamque à Domino Deo destinantur, iis inde

inde à prima ætatula affulget nescio quis
radius, qui lumen rationis antecusat.

Vix annos natus sex, domesticorum Pædagogorum tām observans erat, ut si quando iis displicuisse, consolationem acciperet nullam: & vel verbulum asperius, vel supercilii contractio, lacrymas ei uberes cieret. Minæ autem si intentarentur, enim verò hebescebat sensus: ac tametsi à natura minimè timidus erat, tamen tanta erat consternatio in objurgato, verbisve accepto severioribus, ut ad stupiditatem accederet, & scilicet non, ut pueris ferè contingit, ex metu pœnæ, sed ex nimia quadam solicitudine nemini displicendi, multò minus Moderatoribus. Id cùm mater pueruli observasset sæpius, pro ea diligentia qua in ejuus educationem incumbebat, perspicuumque esset cuilibet ipsum tām exiguos progressus facere in literis, ut mater propè cum pro deplorato hibens, quod ad eruditionem attineret, moneret sæpius Pædagogum, instituti sui rationem mutaret tantisper, proque severitate quam assiduè adhibebat, usurpatet quandoque lenitatem. id ubi factum fuit, mirabilis in puerō

puero mutatio consecuta statim, sic, ut parentum vota in progressibus faciendis quales optabant, penè superaret. Sic enim ferè comparati sunt quicunque sunt animo celsiore: lenitate ducuntur, non metu. Eodemque illo tempore haud obscurè deprehendi cœptum, Dominum Deum in candidam illam mentem insinuare fese: non enim aliunde posse in ætate tām tenera tot tantarumque Virtutum indicia existere, fugam otii, oblectationumque illarum, quas tām avidè pueruli oblatas arripiant, negatas sequuntur; moderationem in sermone, modestiam in gestu quolibet, decorum in factis: ita, quo tempore vix rudia lineamenta Virtutum edere pueri solent, jam tūm Joannes Franciscus Regis Cor suum dabat in similitudinem pictura (a) eximiæ illius, cuius ad absolutionem dein de pervenit.

Conjecturam inde ducas, quòd cùm quinqueni puello excidisset, unde, nescias, ut matri, quæ ejus manum inter inambulandum tenebat, diceret saltitans, *Ero inter damnatos, mater mea; mulier egregiè pia*
tūm

(a) Ecclesiast. c. 38.

tum quidem meliora comprecata filiolo, post, adultiori illud ipsum, haud prudenter illa quidem, in memoriam revocasset; ad eam mentionem attonitus Franciscus, penè animi deliquum passus est primùm; mox, tām uberes fudit lacrymas, ut vix ac ne vix quidem adhiberi consolatio potuerit: qua ex formidine quis non videt, quām altè desigeret animo jam tum considerationem rerum tām abstractarum à sensibus, tamque parum familiarium juvenculis? Sed nimirum illi propè usū venit quod de Sancto Malachia Sanctus Bernardus tradidit, & agebat sēnem moribus, annis puer.

§. II. Adolescentiae tempus, cursusque studiorum.

Est id ludibrium ætatis, in eaque vitæ parte tanquam enaviganda tam multæ tamque periculose procellæ existunt, ut ad scopulos plerorumque ferè omnia tunc naviculæ allidantur. Quo mirabilior profectò censeri debet Joannis Francisci ea in ætate integritas, motumque innocentia, in natura propè ignea, in humorum temperatione tali, ut hilior esset quām moro-

morosior, in ingenio minimè recto, ob-
scurove, in indole planè viva, minime-
que inertis.

Et ad literarum quidem studium quod
attinet, non earum fructus modo, sed radi-
cem quoque suavem ipsi fuisse dices: adeo
quæ alii non nisi coacti capessunt, ini-
tia disciplinarum sublimiorum, ipse ultro
arripiebat; ut iis planè vel delectaretur,
vel delectari crederes. Mores autem tam
castigati, ut in eum quadrare possent duo
illa, quæ S. Gregorius Nazianzenus de S.
Basilio pronunciauit; alterum, ante tem-
pus ipsum sapientiæ & maturitatis, nihil
non ab eo maturè graviterque factitatum
fuisse: alterum, vias tantum duas notas
habuisse civitatis in qua versabatur, qua
iretur, scilicet, aut ad Gymnasium, aut ad
Templum.

Nullam rei cujusquam jacturam gra-
viorem ducebat, quam temporis: quan-
tum æquales tribuebant nugis, aut sphæri-
sterio, tantum ipse orationi tribuebat in
Templis, in iisque pro ea observantia qua
locos Deo dicatos prosequebatur, nun-
quam versabatur nisi flexis genibus: vultu
tam

tam collecto, tantaque modestia, ut ad eam speciem se quisque ad summi Dei venerationem incitari sentiret.

Ac tametsi satis intelligebat, ita ferè evenire ex nescio qua pravitate animi, Christiano utique nomine indignissima, ut quisquis religiosiorem sese profiteri velit, huic scommata, cavillatione que aliquum excipere necesse ferè sit; nihil tamen propterea remittebat piatum exercitationum, ad quas se à Deo vocari sentiebat intus in animo: neque unquam aut Sacro interesse intermisit, aut ad sacram Synaxim corporis Christi accedere, aut recitare Rosarium, officium ve beatæ Deiparæ, aut cuicunque demum alii generi rerum similium dare operam, ex insulsa illa cunctatione qua plerique vitiosè retinentur, quis esset de se futurus sermo aliorum. Quare id evicit tandem, ut non modo nondericulo æqualibus, sed potius venerationi esset: atq; adeo arbitri in morem, eorum ferè jurgia dissidiaque singulari quadam authoritate componeret. Nec vero quisquam eo præsente immodestius quidquam aut proloqui ausus esset, aut facere:

absque

absque morositate licentiam inhibebat prorsus. Quæ minus probabat in aliis, ea reprehendebat fiderenter; verum objurgationes ejusmodi ea quasi temperatione benignitatis cuiusdam minimè simulatae condiebat, ut vel audacissimus quisque ex ejus ore non gravare exciperet illa monita, quæ non nisi missans audiret ex Præceptore.

Nec minus valebat ejus oratio ad eos à vitio revocandos, quam ad inflammados ad virtutem: neque mitum, cum ad orationem exempla accederent. Ergo si quis orationi contumacius resisteret, frangebatur exemplis: quos exempla utcunque moverant, eisdem hortatio prorsus impellebat. Certe cum quinque sexve haberet aliquando contubernales, omnibus in cōmune quædā præscripsit, supra hujus vulgi consuetudinem. documentum vel inde capias, quod iis anagnosten impo-
suit, qui dum corpus cibo reficeretur, suas quoque menti epulas subministraret. Ipse quidem tantum temporis piorum libro-
rum lectioni dabat, ut eam in rem suffura-
retur quidquid reliqui faciebat studium
preca-

precationis, disciplinarumque : eratque ea quotidiana ipsi animi relaxatio non valenti modo; sed, quod mirere, etiam ægrotato : tunc enim nullum ipsi accidere poterat levamen jucundius, quam si quis amicus anagnostes Caput aliquod ex pio libro lexitaret coram : atque erat id quasi vetigal, quod ab invisentium uno quoque exigebat : hoc si dares, nulla præterea in re molestus erat : quanquam ne hic quidem molestus fuisse dici queat , qui id ipsum tam suaviter postularet, ut jucundus esset potius, ut quidem accepi ex uno aliquo è nostris sacerdotibus , qui eo tempore id officii ægrot Francisco impendit aliquoties.

Ex illa ipsa pietate existebat candor quidam, tam ab omni dissimulatione alienus, ut cum animi sensu consentiret semper oratio : fucum autem omnem , atque adeo mendacium multo magis horrebat, tanquam larvam quandam, scilicet, exitiosissimam vitæ communi : ac si quando ludens regere verum forte veller, enim vero mentionem vultus risusque prodebat. Non tamen eo usque erat veri tuendi studiosus,

ut

ut ad illud propugnandum aut in clamores prorumperet inconditos, aut disceptaret cum quoquam vehementius: placide jus illius asserebat; si minus adversarius acquiesceret, nunquam tamen (quæ pravitas plurimum inolevit) veniret ad jusjurandum, cuius ne umbram quidem in sermone quotidiano ferre poterat.

Jam tum itidem suum cuique præclare tribuebat, justitiæ tenacissimus vel ea in ætate, quæ nihil fere nisi compendiola sua quæritat: evenitque aliquando, ut cum sponsione lacestivislet quandam ex æquilibus, ni quod adstruebat verum esset; comperto deinde rem secus habere ac affirmaverat, pecuniolam de qua conveniat, miserit ad victorem, nec cogitantem: præclaro documento hinc demissionis animi, illinc justitiæ. Neque cuiquam unquam obrectavit ipse, neque obrectatores ferre potuit: una ea fere in re excandescet, si quis alienam existimationem violaret, cætera placidus semper, & ab iracundia intactus, naturæ licet præfervidæ. Nimirum jam tum juvenilem illam mentem divinis impulsibus Spiritus sanctus dignaba-

gnabatur , per eosque continebat animi perturbationes ea ipsa in parte ætatis , in qua violentiorem dominationem exercere in animos solent.

Neque modò mentem illam ornabat benignissimus Dominus dotibus tam præclaris , sed etiam cavebat corpori , in præsentissimis discriminibus . Constat , cum aliquando Biterras , ubi tum literis operam dabant , è mari se reciperet , quo ad pificationem usurpandam oculis , perrexerat ; substitissetque cum sociis in area quadam ; ibi cum obdormisset , per somnum , quo sanè altiore correptus fuerat , ad fluvium perrexisse , atque eo usque ambulando pervenisse , ut si vel passum præterea unum progressus fuisset , casurus fuerit in gurgitem præceps , nisi eo momento occulta quadam vi exercefactus , constitisset in vestigio , in aquis interiturus utique ; cum nec natare nosset , nec adesset ullus . Quod quidem beneficium tribuebat ipse sancto Angelo Custodi suo , socios ad gratias ipsi secum agendas invitans .

§. III. *Vocatio, ingressusque in Societatem.*

Ergo ad omnem omnino Christiani officii absolutionem, atque adeo ad sanctimoniam incredibili quodam animi ardore rapiebatur pius adolescens: sed quemadmodum eam in vita hominum communis adipisci posset, loco tam incommode, tamque impedito, non videbat. Quæcum revolvereret animo frequens, ingenerati sensim in sublimi pectore odium quoddam seculi primum, mox cupido Religiosi statûs capessendi: esse enim illud tamquam domicilium virtutis absolucionis. Tum, quoniam tam multa sunt in Ecclesia Dei, Religiosa Instituta, ad unum quidem, eundemque scopum collimantia, sed modo non uno; animum potissime adjecit ad Societatem Iesu, eo maxime incitamento, quod ea sic suos ad Religiosam perfectionem educat, ut in aliorum quoque salutem incumbat non segniter. Et quoniam Religiosam vocationem opus Dei esse jam tum intelligebat, idcirco rem unam maxime necessariam cum Domino Deo tractare aggressus est, per preces ar-

B

dentiq-

dentiores, juxta, & prolixiores; per crebra
rigidaque jejunia, perque aliquos quosdam
arcanos tectosque corporis cruciatus,
quorum acerbitas, ætatis illius teneritudi-
nem superare videtur: interpositis etiam
tanquam sequestribus, è beatis Cœlitibus
aliquot, augustissima imprimis Deipara,
cui colendæ cum inde à pueritia institisset,
deinceps illi generi commercii tam quæ-
stuosi dedit se impensis, ad illius prome-
rendam gratiam, quam distributricem di-
vinorum munierum esse intelligeret. Quâ
in re declaravit satis, fortis adolescens,
quantopere abhorreret ab eorum ingenio
leviusculorum juvenum, qui ubi primum
de deserendo seculo deliberare ceperunt,
remittunt illico non parum de piis exerci-
tationibus, quas ante usurpaverant; quasi
id sibi persuadeant, quod Tertullianus in
periculis corruptelis numerat, quod li-
bertatem suam abdicaturi sint prope-
diem, idcirco jus se habere aliquod eadem
prius ad licentiam abutendi. Alia omnia
usurpavit Joannes Franciscus; pavidens
nimis, eos qui sic se adhibeant, similli-
me facere atque illos, qui ab amico ægrè
divel-

divelluntur: atque ad quoddam perfidio-
ſæ prodigionis genus pertinere, tot tam-
que noxias benevolentiae significationes
edere erga infidiosum illum, quem deſe-
ras; injuriosas utique illi, cui te inancipatu-
rus sis in totam deinceps æiatem: eſſeque
infanſiſſimæ prudentiæ, viam ſibi ſternere
ad ampliſſima munera capellenda libera-
litatis Dei, offendendo Deo. Quare ne ad
eum scopulum impingeret, nunquam ma-
jori studio declinavit à noxia pravorum
confuetudine, nunquam refugit diligen-
tius ab occaſione prolapsionum: in id at-
tentus affidue, ut omni culpa vacaret.

Atque ut in rebus quibuscunque, quas
vehementius concupiſcimus, moram, ſi
qua objicitur, delinimus illarum earun-
dem imagine interiori, hoc eſt, cogitatio-
ne ſicquentius repetita, & tanquam ſimu-
lacrum ipsarum aliquod mente efforma-
mus; Joannes Franciſcus totus erat in co-
gitatione Religioſæ vitæ illius, cuius ad
communionem videbat haud dum ſe ad-
miſſum iri; & ſuis in moribus vivam illius
tabulam exprimere conabatur: ſic studio-
ſi juvenis uſurpando officia, ut cum iisdem

B 2

quic-

quicquid posset ex ea vita quam sequebatur , repræsentaret. Certè præterquam quòd contuberhales adduxit ad piam lectionem super mensam peragendam ordine ; horas præterea sic distribuit alias, studium pietatis inter , & literarum , ut quoad ejus facere tum quidem poterat, distributionem temporis qua utuntur Jesuitæ, propè imitaretur. Ut tamen quæ intus in animo agitabat, occuleret per vacaciones autunnales anni postremi , quo in seculo versatus est, paulò liberius indulxit oblectationibus quibusdam , intra fines decori dumtaxat , à quibus, annis superioribus prorsus abstinuerat. Siquidem cum antè eodem illo autumnali tempore , interea dum æquales se oblectabant licetius, ipse in secessu aut studioræ commen-tationi cuiquam , aut precationi se se dare consuefset, eo anno & lusit aliquoties, & venationi dedit operam, atque in iis duobus summa fuit rerum jucundarum , quas non repudiavit ; ipsumque illud exiguum delibavit idcirco , ut ne quis in suspicio-nem veniret salutatis consilii, néve remora aliqua objiceretur sanctam defctionem molienti,

mōlienti , quæ anno denique ætatis Francisci circiter unde-vicesimo erupit.

§. I V. Tyrocinium.

VIx consequi ullus possit, quali quanto-
que gaudio exultaverit, postquam do-
mum Dei ingressus, circumstantibus un-
dique periculis se se vidit ereptum. Ubi
primum tanto bono frui cepit, vespere assi-
duè in gratiis agendis Domino Deo , pro
beneficio illo, omni-precio, omnique æsti-
matione superiori: dumque incidebat de
divino illo munere mentio , tam incensa
ejus oratio erat, ut audientibus propè hor-
torem seculi, Religionis amorem ingene-
raret. Ipse quidem tota deinceps ætate, sic
ad Religiosam vocationem affectus est, ut
dubitares sentiretne de illa altius, an cha-
rius eam diligeret : neque unquam aut
dies, aut assuetudo, aut acerbitates iis locis
usurpari solitæ, conceptam de illius digni-
tate opinionem imminuerunt, aut tepe-
rem ullum offuderunt primis ardoribus.
Nec verò ullum vidi eorum quibus cum
Francisco usus aliquis intercessit , qui non
prædicaret, illum, cum virtutibus hominis

B 3

Aposto-

Apostolici operariique omnibus numeris
absoluti, primos Tyronum sensus & sua-
vem illam ad res asceticas propensionem
conjunxisse. Et verò jam tunc sic illum
Deus ad interiora vel traxit, vel rapuit, ut
inde usque à primo tyrocinio, semper no-
bis venerationi fuerit; semper in vita
communi in speciem, observaverimus in
Servo Dei virtutem ralem, quæ vulgare
haberet nihil. Crederes illum è seculo ne-
que vitia secum tubile, quæ emendaret;
neque cupiditates quas frangeret: ac quæ-
cunque in Societate religiosè usurpantur,
tam ad illius ingenium accommodata e-
runt, ut grave ipsi fore crederes si non ea
faceret, quæ non nisi cum lucta aliqua alii
vulgò factirant.

Ambiebat nihil, nisi humillima quæque
ministeria, in iisque jucundiùs acquiesce-
bat, quam rerum appetentes earum, quæ
in vulgus splendorem obtinent, inani illa
humanæ gloriæ specie delectentur. Con-
diebat quæcunque agenda imperabantur,
singulari quodam sensu pietatis; unde iis
accedebat dignitas tanta, ut propè exæ-
quarentur factis aliorum sublimibus: nec
quæ

quæ notā in plerosque cadit, ut quæ minuta usurpant quotidie, ea corrumptat segnities, cadere in eum unquam animadversa est. Sic enim in iis sese adhibebat, ut amoris Dei, cui sua cuncta dicata volebat, specimen quoddam, ac tanquam charactrem ubique agnosceres, qui intuitum omnium animos ad pietatem emolliteret. Omnidò ad dura & difficilia quælibet, strenuo egrebat, nō calcaribus: tanta cetero- qui docilitate aduersus Magistrum Tyro- num, tanta facilitate sequendi quocunque impelleret, ut imaginem quandam haud obscuram in Religioso adolescentे cerne- res primævæ protoplastorum innocen- tiæ.

Adversus æquales autem tantam beni- gnitatem adhibebat, ut cunctos e-vestigio illius conspectus recrearet; tantam obser- vantiam, ut Angelos in eis venerari vide- retur. Quod si eorum aliquis illius opera indigeret, enim verò séper præsto erat; & scilicet, imis ex præcordiis: in eo dispar aliorum, quod cum ferè tyrones offendan- tur per facile, si quid ab aliis usurpari vi- dent, minus consentaneè aut ipsi officio,

aut conceptæ de eodem officio opinioni;
ipse nulla unquam censoria nota aliorum
facta insectabatur: ac tametsi ab omni
specie mali vel tenuissimi abhorrebat in
se, nunquam tamen non probabat quæ
siebant ab aliis, nisi si luce meridiana cla-
rius a recto honestoque deflechterent. Et
vero est id vel maxime bonorum, aliorum
ut peccata excusent quoad licet: nam cum
ex se alios metiantur, vix ac ne vix quidem
adduci possunt, ut de quoquā deteriorem
in partem suspicentur. Religiosus quidem
Tyro vim ingenii totam eō torquebat, ut
probro culpaque eximeret ea ipsa, quæ
speciem mali virtutē aliquam præ se fer-
rent. Si quid siebat dicebaturve licentiūs,
id ajebat ex natura lætiore existere: quæ
puerili levitati ascribi poterant, ipse oble-
ctamenta vocitabat insonis animi: ex can-
dore quodam ingenuiori proficiisci dice-
bat ea quæ jactantiam potius olerent;
quæque vel ex præpostero sui amore fe-
cisse videri quis posset, ex nimia indulgen-
tia mollitiēve, in iis quæ ad mulcendos
sensus pertinerent, illa Franciscus tribuere
solitus erat, vel necessitatī, vel certè motui
cuidam

cuidam mentis tām præcipiti , ut rationi
prævertisset. Ita quantumcunque ipse in
suis ipsius nævis dispiciendis esset lynceus,
cæcum penè crederes in observandis iis, in
quibus peccarent alii.

Qua in re ut fortasse modum supera-
bat, ita in se objurgando semper severior
fuit, seu judicium spectes quod de suis
peccatis ferebat, seu pœnas quas de se ipse
leviori sæpè de causa exigebat. Hinc leves
semper existimabat acerbitates illas, qui-
bus eum in se animadvertere Supériores
sinebant; ac quantumvis duriter corpus
haberet suum, nunquam tamen exsatiari
poterat illius cruciandi sitis. Se quidem
verberabat tām atrocem in modum, ut
tyrones alii stuperent: in tanta tamen acer-
bitate tām comis, ut nihil esset familiari
illius convictū suavius. Atque hinc illud
ipse experiebatur, quod in junioribus præ-
sertim perrarum est, ut tametsi externam
illam severitatem alegabat, nihilo tamen
difficilis gustaret Dei dulcedinem: sic
enim habebat sensus edomitos, ut per eos
tanquam per toridem aditus, suavitatem
illam interiorem extiperet.

B. 5

In

In linguae custodiam invigilabat studiosissime: cui tam feliciter moderabatur, ut nullum unquam repererim, qui vel verbum in eo reprehenderit. Nimirum parciissime loquebatur, silentii perpetuus amator & custos. Sermonem de rebus piis atque asceticis, quae una erat Francisci oblectatio, inducebat per quam industriè: eo afficiebatur ipse suprà modum; eo suavissimè distinebat alios, sicut eorum in mentibus sensus eosdem ingeneraret: & quod mirere, nemini propterea graviserat familiaris illius consuetudo, atque adeò neminem unquam ea de causa à se abalienabat.

§. V. In docendo ut se gesserit.

ATyrocinio statim, ad instituendæ juvenitatis munus traductus est. Videlicet hunc ipsi continuò divina Providentia campum aperuit, ubi virtutes alias exercebat, quatum in acquisitionem tam gnaverit toto Tyrocinii tempore incubuerat; præclarè secum agi ratus, eam provinciam demandari sibi, quæ tanquam boni publicifons & origo sit, ac velut fundamentum felic-

felicitatis Rerum pub. atque regnum. Omnidò vix pictorem ullum, aut statuarum opificem reperias studiosiorem extremae manus cœpto operi imponendæ, quām Franciscus in id curas suas conferebat omnes, ut quot habebat discipulos, tot famulos quam absolutissimos summo Domino pararet. Quā in occupatione illud meritò permirum visum semper iis, qui in eadem palæstrâ versati sunt, quidquid tandem pueri illi ineptirent, ipsum nunquam vultu fuisse commotiore: dumque jubebat in eos animadvertisse, tam lente pœnam imponere solitum, ut ne vocem quidem tolleret: eo sibi ipsi displicens, quod se veritatem in eos exercere cogereatur.

Erant illius objurgationes seriæ eadem, & mixtæ miseratione: in iisque semper id præse tulit, ut egregiam opinionem de iis ipsis quos durius verbis accipiebat, habere se se demonstraret conceptam animo: ex quo illud fiebat, ut quamlibet aculeatis verbis in objurgando uteretur, non tamen propterea eorum à se studia abalienaret, quos hunc in modum castigabat verbis: atque id ego trado, quod istiusmodi incre-

pitationibus s̄apenumero interfuerim,
cūm eo Magistro usus sim in Scholis no-
stris: quo tempore , si per ætatem licuisset
dicta factaque ejus pleniūs observare , po-
tui utique annotare quamplurima, digni-
sima quæ h̄ic afferrentur; sed erat tum ætas.
infirmitior. Illud tamen probè meminai,
Franciscum iis artibus tam præstantem o-
pinionem sui in eorum animis concitasse,
qui in Collegio tunc audiebant , ut pro
Sancto à nobis haberetur; & verò difficile
nobis fuisset; secùs de eo sentire , intuenti-
bus quemadmodum Religiosam mode-
stiam cum diligentissimi Professoris offi-
cio conjungeret. Capiebat quidem nos
mirificè , collecta oris totius compositio,
gestus , incessus , habitus totus externi ho-
minis : sermo autem vel maximè ; quippe
nihil penè aliud loquebatur , nisi cælum,
honestatem , sanctos cælites , Sanctorum
autem Reginam præcipue ; uno verbo ,
Christianī officii absolutionem : & , scili-
cer , tantā verborum efficacitate , ut audien-
tium nemo non permoveretur. Hincilla
in ejus propriè discipulis pietas , gravitas ,
continentia tanta , ut peifacile eos ab aliis
distin-

distingueres: in illâque morum conformazione suspiceres mirabilem Magistri in instituenda juventute peritiam. Quanquam extra eos limites jam tûm ferebatur incensissimus illius ardor lactandarum Deo animarum: jam tûm in omnes partes Ecclesiae curas vertebat; ac jum tûm meditabatur animo Apostolicas occupationes eas, in quibus se deinde exercuit.

Hinc illa familiaris Francisco gratulatio ad Concionatores, quoties ex ejus voto extraordinarios fecerant animi motus: videlicet beneficium singulare collatum sibi propriè interpretabatur, quoties aliquid præclarè ad dilecti sui gloriam perfectum erat, animarumque utilitates. Neque modò gratulationem adhibebat, præcésque, ad secundos istiusmodi eventus à summō mentium Moderatore impetrando, sed etiam jam tûm se se ad eos adjungebat frequens, quò in præclari consilii communionem se se lensim insinuaret; ex eoque ardore haud difficillimè conjiceres, qualis quantusque eo in genere evafurus deinde esset, ex eo, scilicet, genere operiorum, qui messem ingentem cogunt in

cælestes apothecas. Memini me ejus in comitatu fuisse aliquando, dum primæ Grammatices scholæ professor Anicii, ubi sat diu docuit, excurrebat ad vicinum pagum, verba ad populum facturus, Sancti nescio cuius festæ celebritati exornandæ: successus is fuit, ut venerationi jam tūm esse coperit audientibus; cùm affirmaret unusquisque, nihil unquam tale à se eo in genere auditum.

Verūm, si tām rapax rusticarum mentium verbi Dei prædicatio fuit, longè fuit rapacior ejus deinde consuetudo, ususque vitæ communis. Vidua quædam pia & religiosa, cùm in convivio qualicumque eodem in pago assedisset, quod suo Ecclesiastæ de more homines benefici apparaverant, tantum cælestis consolationis ex sermonibus à Francisco super mensam inductis hausit, ut aliquot post diebus, cùm nullum laudandi illius finem faceret, id præterea mihi addere non dubitaverit, se perlubenter copiam talia ex eo audiendi denudò, nec modico pretio redempturam; adeò accensam se se cælestibus iis facibus afferebat.

§. VI. Phi-

§. 6. Philosophiae Theologiaeque studia.

Vbi aliquandiu pueros ad eum modum instituerat, Turnonem à Superioribus evocatus est, quod daret operam Philosophiae. Ibi sic se se adhibuit, ut quicunque cum eo tunc egerunt, affirmant consensu, nullam in eo virtutis cuiuspiam laudem desideratam fuisse illarum, quas in suis Scholasticis exigit Societas. Ac Magistros quidem suos sic reverebatur, vel colebat potius, ut non modò ipsos, sed etiam eorum placita ad amaret; dumque cum iis agebat, seu proponeret ipse ea de quibus ambigebat, seu respondentium definitiones exciperet, tantam & demissionem animi, & docilitatem præ se ferebat, ut vel invitatos ad amorem sui traheret, cum tantæ virtutis admiratione conjunctum. Condiscipulos autem incredibilem in modum afficiebat, & ad se propè venerandum adducebat habitus totus exterior sàne modestissimus. Nempe semper collecto animo erat, semper gravitatem quandam minimè morosam retinebat; ut idem propè Franciscus in scholâ esset, atque ad

Ora-

Oratorium: sicque animum adjiciebat ad ea, quæ Præceptores trædebant, ut interim Deum assidue spectaret præsentem: atque adeò quo tempore erudiebatur à Magistris, eodem ipse condiscipulos altiori quadam Philosophiâ imbuebat, eā videlicet, quæ in morum conformatione posita est. Enitebat autem præcipue singularis illa modestia in concertationibus, in quibus cum tam proclive sit labi, ut experti norunt, hoc est, abripi quodam æstu iracundiae, aut spiritus præ se ferre altiores; in Philosopho nostro, neque gestus ullus, neque vocis flexio, neque motus aliis observatus unquam est, in quo quidquam minus castigatum inesset, aut quod ullam corruptæ naturæ pravitatem redoleret.

Nec verò miretur quisquā tantam mentis æqualitatem in re sanè lubricâ, qui illud reputet, Francitco æstimationem sui nunquam, semper gloriam Domini propositam fuisse: unde illud perpetuum ipsi fuit, quod contingit per paucis, ut si fortè minus adstantibus concertationis exitus arrisset, non minus tranquillo animo esset, atque alii gestis in cunctis constantium plausibus

bus soleant. Et verò tam alienus erat ab applausu illo sequendo, ut contrà, prædicentii, quibus cum eo arctior quædam consuetudo interecessit, solitum eum idem tidem consultò id agere, ut pro stupido haberetur, quòd in contemptum aliorum veniret, ac tum exultaſſe, cum ruboris materies in istiusmodi exercitationibus extiterat.

Porrò, quantumcunque urgerent exercitationes istius generis, nunquam tamen quidquam temporis detraxit occupationibus religiosis aliis, quin etiam & aderat semper operam suam requirentibus; & occupabat ultrò, si quod ministerium aut asperum, aut in aliorum oculis abjectius occurrebat. Quare nihil mirum, si nunquam in Francisco studiorum ardor sensim rerum divinarum tepefecit: nimisrum & studebat idcirco, ut divinam gloriam amplificaret, in aliorum salutem aptius per doctrinæ studia incubitus postmodùm; & iis ipsis studiis crebras preces intermiscebat, breves illas quidem, at incensas; ita, quæ occupatio in plerisque aliis ex genere eatur est, quas in ratione

Chri-

Christiani officii medias vocamus; in Francisco pia & religiosa tota fuit. Interea verò dum se ad sublimiora accingebat, necessaria præsidia solidæ eruditionis comparans, nihil tam avebat, quam Evangelicis operariis comitari, & quod in se erat jam tum ad fidelium plebeculam instituendam, hortandamque conferre. Certè prædicat etiamnum unus è nostris Sacerdotibus, cùm, eo socio per id tempus anno toto ad pagum quemdam excurserit Dominicis Quadragesimalibus, & celeberrimis quibusque festis diebus, non potuisse se satiis incensissimi juvenis studium industriamque demirari in paganis aut instituendis, Catecheticâ doctrinâ tradendâ, aut ad homologesim perpellendis, postquam unumquemque privatum instituerat. Hos singillatim deducebat ipse ad Confessarium, alios ex aliis; neque modò ex paroecia in quâ tunc versabantur, sed etiam ex circumpositis, ut sæpenumerò cùm angustiis temporis intercludi se diceret Sacerdos, cedere tamen cogeretur Francisco, piè instanti ne rei benè gerendæ occasionem elabi sineret: ita, eundum fuisse quâ vole.

volebat, paratæ messi colligendæ. Id verò
oneris Sacerdos idem asserit sibi fuisse le-
vius, idcirkò quod non, ut ferè ruri evenit,
cum rudibus rationem habere necesse es-
set: tam præclarè enim comparatos illos
vulgò ad confessionem accessisse , ut sive
peritiam spectaret, sive pios mentium mo-
tus, non posset ipse non incredibili perfun-
di lætitia.

Extat etiamnum , suisque præclarè star-
legibus, per ea tempora constituta à Reli-
giōsissimo juvēne Sodalitas SS. Sacramen-
ti, quæ ut primus fructus extiterit Aposto-
lici illius spiritūs , qui tum primum in eo
fese exerebat, non tamen caruit suā solidi-
tate: nam ea hodieque fructus profert tam
überes, ut ex eorum magnitudine, quæ
fuerint illius primordia , dignosci facile
possit. Jam tum ad Franciscum adibant So-
dales Dominicā quāque die , dictorum
suorum , factorumque exposituri ratio-
nem, ad eum ferè modum, quo in Religio-
sis Domibus tyrones apud Magistrum so-
lent: expostulabatur de iis, qui ad œnopo-
lia adissent, qui aleam exercuissent, qui pe-
jerassent, qui uxores immetentes indignius
habu-

habuissent, qui quovis alio in genere of-
fensionem publicam præbuissent: & quæ
vis erat divini Spiritus, quamvis juveni-
parebant omnes: neque recusabant quin
facerent ea, quæ vel pœnæ, vel medicinæ
nomine, à novo moderatore imperaban-
tur. Et quoniam inter cetera quæ de Chri-
sto mortalium Servatore prænuntiata e-
runt, illud de pauperibus evangelizandis
locum illustrem obtinere intelligebat, non
modò rure, sed etiam domi reperiebat, ubi
id nec infructuosè exercebat; provinciam
videlicet sibi deposcens, domesticorum
famulorum Catecheticâ institutione im-
buendorum, quâ in re diligentia erat sin-
gulari: atque hunc in modum disciplina-
rum studium cum animatum zelo semper
conjunxit Joannes Franciscus, quandiu
Philosophiæ dedit operam: post, Tolosæ,
quandiu Theologiæ studuit, factitavit
eadem, hoc uno discrimine; quod ut in
dies accedebat rerum plurimum & notitia,
& usus, ita majora, absolutioraque medi-
tabatur & peragebat.

§. VII.

§. VII. *Initiatur Sacerdotio.*

QVÆ ut cuncta sic haberent , tamen
cum adhuc divinâ illâ potestate ca-
reret , quæ est cum Sacerdotio conjun-
cta ad animarum utilitates, angebatur ani-
mo videlicet, & miro quodam ardore am-
biebat, ut ita dicam, Sacerdotium. Non
quòd ex sui cognitione ac despiciētiā,
non se tali, tantoque honore judicaret in-
dignissimum: sed eâ quasi in pugnâ, cha-
ritati proximi concedebat tenuissima
illa quam insculptam animo habebat,
opinio sui. Evidem illud planè compertum
habeo (sic enim illum exclamantem indu-
cit Author ejus Vitæ Gallicus) me omni ex
parte indignissimum esse Sacerdotii decore : ac
si nihil aliud respicerem , nunquam de tantæ
gradu dignitatis adipiscendo cogitationem susci-
pere fas mihi esse ducerem: verum, æquum ne sit, Do-
mine Deus, idcirco me deesse obsequio , quod tunc
liceret summa tua majestati impendere , quod
nihil tale promerear ? an æquum sit infinita tuæ
excelsitati obesse humilitatem meam? an non ra-
tionem habere me convenit potius eorum qua tibi
debentur,

debentur, quām eorum quae mihi sunt accommo-
da? ac si non possum tibi apte famulari, nisi
Sacerdotis dignitate auctus; an non in culpā sim,
si quo honore sim indignus, eum cum tuę gloria
jactura defugiam? an verò si deficior dñib⁹ plu-
rimis earum, quae in Sacerdote Dei vivi requi-
runtur, ac propterea retor Sacerdotium expetere;
plus isti meę indignitati tribuam, ab eo me revo-
canti, quām divinis tuis perfrictionibus, ad illud
optandum impellantibus? an denique quia indi-
gnus ego sum, idcirco desim animarum dignitati,
quarum salutem sempiternam nequeo aliter ac-
curare? Accusent me sane prava ambitionis, cæ-
lum terraque, si in tam illustri gradu ambiendo,
rationem duco mei: sed si tuę gloria intuitu, salu-
tisque proximi, eò feror; est cur metuam potius, ne
lenior adhuc hic fuerim.

Hæc ergò sequens atque intuens, non
dubitavit, ubiunque se dabat occasio, præ
se ferre Sacerdotii cupiditatem; nec, tam
præclarè sibi conscientius, metuebat, ne am-
bitionis insimularetur. Quare apud ami-
cissimum quemque è nostris memorabat
sæpè, felicem profectò conditionem eo-
rum esse, qui hoc in exilio plus honoris
Deo intrà diei unius spatium deferre que-
ant,

ant, quām beati Spiritus simul omnes, seculis omnibus in cælo : præstantissimum esse , offerre quotidiè supremo Numini victimam talem , cui non minus venerationis debeatur , quām ei ipsi cui offertur summum quiddam esse , quotidiè in se & excipere & gestare bonorum omnium fontem atque originem: nihil ad recreandas cælesti quadam lætitia mentes valere magis , quam eam cogitationem , tribus verbulis posse te terro dæmoni eripere animas eas , quas ipse per dirissimam tyrannidem arctissimis quibusque vinculis impeditas distineat. Hæc verò sice ejus annum incendebant , ut contineri se nequivit , quin tempus occupans , quo initianus foret , si communem aliorum morem sequeretur , ultrò adierit ad Rectorem Collegii , nihilque respiciens eorum , quæ suggerere tali tempore ac loco humana prudentia ferè soler , candidissimè flagitaverit , uti autoritatem suam interponeret , perficeretque , ut quamprimum sacris initietur Ordinibus ; quo beneficio nullum in se proficisci majus posset : id si perfecisset , se verò sacra triginta Deo ejus causâ obla-

oblaturum, tanquam eximii benefactoris. Perculit initio Rectorem parum usitatæ postulationis genus; quoniam tamen perspectum exploratumque prorsus ipsi erat, quâ mente, quoque consilio eò Franciscus ferretur; annuit petitioni, effecitque, ut intrà per breve tempus consecraretur Sacerdotio. At Franciscus ut ardentissimè id concupierat, ita continere se nequibat, quin quem lætitiae sensum intus fovebat, proderet foris. vultus, frons, oculi, jucunditatem eam loquebantur, sermo dissipabat; ita dum taxat, ut ab amantissimo quoq; sui precaretur enixè, magnificaret Dominum secum, seque juvaret in gratiis pro singulari illo munere agendis.

Ut verò nullam non diligentiam curamque attulit, ad sacros excipiendos Ordines, ita nihil prætermisit, quò se ad cælestes primitias Domino Deo per Augustum Sacrificium offerendas compararet: & idem supremus Dominus famuli sui votis benignè obsecundans, tam liquida voluptate tamque suavi, illius tunc mentem opplevit, ut intimo illo ardore erumpente foras, ipse non modo astuaret, sed etiam in

in astantes, æstus eisdem illos derivaret, quorum plerique, motus animorum insolitos tunc senserunt. Et permanxit dominum idem in Francisco, tota deinceps ætate: quoties ad aram faciebat, ingenerabat in eorum mentibus qui aderant, suavissimos quosdam sensus de Deo, deque rebus cælestibus; ipse, tamen, ferè semper suavissime afficiebatur sacrificans, tamen id observabat sedulò, ut rationem aliorum potius habens quam sui, longior ne esset in sacro faciendo, ne dum sibi indulgeret nimium, molestus esset astantibus. In id potius jam tum incubuit, ut quando animalium causa Sacerdotium depoposcerat, ad animas Deo lucrandas illico converteretur. Ergò ubi opportunum visum est Superioribus, aggressus est ad rem, & eo quidem successu, inde usque ab initio, ut jam tum intelligere quivis posset, Franciscum ad magna quædam sublimaque vocari à Deo. Videlicet jam tum mitum in modum industrius fuit, ad pelliendos in beata retia peccatores, hoc est, alliciendos ad confessionem: ac spiritu

C Dei

O VITA R.P. JOAN.

Dei ejus mentem copiosè collustrante,
abundabat dolis illis bonis, quibus se Co-
rinthios decepisse Apostolus gloriatur.
Verum, tametsi nihil erat religiosissimo
viro in audiendis confessionibus exactius,
abhorrebat tamen à meticulosa illa seve-
ritate, quæ vel culpam agnoscere sibi vi-
detur, ubi culpa non est; vel si qua est, eam
suprà verum æquumque amplificat: illud
contrà prædicare solitus, Muscas plures melle
modico, quam copioso felle capi.

§. VIII. Vita Apostolica in Missio-
nibus.

UT ad Sacerdotium illud tam ardentet
concupitum quibuscumque potuerat
modis, comparaverat mentem suam; ita
ubi semel decus illud adeptus est, nihil non
egit, ut cælesti dignitate sancte uteretur,
tantumque potestatem vel ad suam ipsius
perfectionem, vel ad proximi sempiter-
nam salutem converteret. Cerneret eum
redundare divino illousto, cuius vim
cum intrâ se continere nequiret, nimicum
beatam illius efficacitatē transtundebat in
alios, & aptissimè quidem tum ubique pas-
sim

sim, tum in Missionibus potissimum; siquidem in iis Domino Deo ubertim benediciente famuli laboribus, famulo larga illa munificentia utente ut par erat, & Angelorum vitam potius quam hominum ducente, fructus existebant sanè mirabiles. Sequebarunt præcipue locos incultos, ac propè vastos, ubi nihil molle sensibus occurreret; tempus autem præcipue hibernum: ut dum montanis hominibus, atque ad eò agrestibus magnam partem, frigorū aperitas consuetis occupationibus penè omnibus interdicebat, vir Apostolicus illud eorum otium ad neglectarum animarum utilitates transferret. Obibat pedes pagos singulos, alios ex aliis per medios labores, & quæ & discrimina; luctandum sæpenumero erat cum ventis, cumque nivibus: persequendum iter dies nonnullaque, nullo plerumque tramite, nullo vestigio eorum qui antecessissent; ut vix præcipitia à ruto loco distingueres: ad ea subridebat Franciscus, vultu nihilo minus hilari, quam si ameno loco expatiaretur.

Accepi auditione ab uno aliquo, ex iis,
C 2 qui-

quibus sociis comitibusque, difficillimis in Missionibus usus est, cùm unà cum illo per pagos concursaret hieme, per nives tām altas, ut ne incolarum quidem penè ullus itineri credere sese auderet, ne nivibus iisdem mergeretur, obruereturve; aliquando noctem supervenisse euntibus, & scilicet procul loco ad quem tendebant. Rogabat ille idem ex quo hæc rescivi, progredientem Sacerdotem, consideret in vico vicinore, quem designabat: sibi non tantum esse virium, ut reliquum illud iter confidere posset tām intempestivo tempore: super lassitudinem, metuere etiam periculum. Sed se deduci à suscepto consilio Vir Dei non est passus, indignum ratus moram ullam interponi Domini negotiis; aut quod à se solatum auxiliumque expectabant ii ad quos properabat, ullo modo differri. Vadunt itaque per difficultates incredibiles: sub pedibus cedente nive, nunc cadebant, nunc altè immergebantur: à recto itinere aberrabant identidem: tum ex parietinis quibus eo in tractu agri ferè cinguntur, in loca depresso præcipitantes, mox per easdem reptare ad emergendum cogē-

cogebantur. Tenuit ea molestia horas
ipfas duas: ut socius cum ex tanta defati-
gatione vix animam duceret, ne quierit sic
dissimulare, ut non identidem expostula-
ret. At Franciscus blandè addens animos,
suggerebat, tempus illud profectò esse,
præclaro labore aliquid ex Dei liberalitate
promerendi, eidemque Domino Deo te-
stificandi, non usque è se constantia, men-
tisque fortitudine defici, ut non unius il-
lius causa molesti aliquid perferrent. In-
tereà ululabant lupi undique in vastitatē
sylvarum, per quas necessariò pergendum
erat: ita animam suam ambo ferentes in
manibus suis, tandem pervenerunt ad de-
stinatum locum, iter regentibus sanctis
Angelis Custodibus: nam quemadmodum
alioqui expedire se ex istis labyrinthis po-
tuissent, & nullo quidem incommodo,
præter illud laboris, cum aliqua solicitudi-
ne conjuncti: quādo ille ipse quem ducem
viæ sequebantur, quo loco esset nescie-
bat? Atque iis similia sæpè virum forteum
exercuerunt: cùm enim per multitudinem,
vel turbam potius, eorum qui ad confiten-
da peccata confluabant, nunquam liceret

ullo pago exire, nisi sub vesperum, nox penè semper inguebat, antequād ad alium pervenisset. Neque tamen propterea de mentis uocuam tranquillitate dimovebatur, quidquid exantlandum esset laborit, quidquid exorbendum molestiæ. Vide licetum maxime lætabatur, cùm maximè in hospitio vel parato vel reperito rebus destituebatur necessariis: ut cùm aliquando exiguo in mapali, ubi pernoctandum fuit, nihil nisi panis secundarius, & agrestium fructuum quiddam repertum esset, objicienti socio, paulò commodius diversaturos fuisse, si in pago substitissent, quem fuerant prætergressi; At qui quod ad me quidem attinet, sic, inquit, habeto, mi frater, nunquam mihi esse iucundius, quam cùm incommodi aliquid tolerandum est.

Et verò erat hoc ei solenne, ut fomenta penè omnia rejiceret: largiensque socio commodiora, semper incommodiora quæque, ac despiciatoria retinebat sibi. Si quando equos ad se duci patiebatur in iter, nihil aliud nisi socii commoditatem sequebatur: id adeò ex eo compertum multoties, quod ubi semel iter esset ingressus, obtin-

.

obtēdebat ferè aliquid, unde persuaderet comitibus, commodiūs se pedibus iter fācturum: ita ex equo cūm descendisset, jubebat pedissequum descendere: ipse iter emetiebatur pedes, sudore ex vultu non nunquam ubertim desfluente; omnibus interim incessens lātitiis, quod exiguum illud incommodum Dei sui causa perferendi se se dabat occasio. Post quæ, noctes ferè non in culcitra, neque in lecto, sed in scamno, aut in sedili, aut etiam in ipso tabulato exigebat: ac si quando recursare non posset, quia lecto uteretur, tum in eo ad breve intervallum temporis acquiescebat vestitus; postmodum, ubi molesti interpellatores abscesserant, descendens silenter, noctem reliquam trducebat in illa duritie. Confessionum autem audendarum laborem in multam noctem protrahebat frequens; nam cum quocunque veniebat, templum ferè semper plenum esset iis, à quibus ad homologesim expectabatur, ut cunctis satis ficeret, neminemque dimitteret non confessum, præterquam quod jejunus in Æde sacra perstebat, interdiu capiendi cibi immemor, per-

frequenter aures in multam noctem accommodabat pœnitentibus , semper ab obrepentis somni molestia , sæpenumerò gravi aliis, intactus ac liber. Ceterum, quo cunque accederet, multitudo confluebat tanta , ut profestos dies vix à festis dignosceres: hinc , ne quid eo nomine matutini temporis confessionibus eriperet , sacrum ferè rejiciebat in horam primam à meridiie, ex privilegio concessò iis nostrorum, qui Missiones obeunt. Intere à bis terve in die verba ad populum è loco altiori faciebat, Ecclesiastes idem, & Confessarius impiger in paucis : sed cum mentis ardori corporis vires minus responderent, ad laborem minimè interruptum accedente inedia, eveniebat sàpè , ut ex suggesto descendens, tantùm non collaboretur, cùm pedibus niti non posset, nedum per confertam turbam ad domicilium se se recipere ; ita , efferendus necessariò erat in brachiis. Sed neque id procedebat satis ad necessariam relaxationem vix domum erat ingressus , cùm irrumpebant eodem confertim ii , quorum confessiones nondum exceperat; ita, vix resumpto spiritu,

aut

aut in templum redibat, aut in cubiculo sedens, audiebat urgentes, alios ex aliis, sæpè ultrà medium noctem; post, ubi unam aut alteram horam somno dede-
rat, redibat in templum, expiandis reli-
quis.

Tantam verò opinionem sui longè la-
teque concitaverat, benignitatis potissi-
mum nomine, ut tanquam ad commune
peccatorum asylum confluenter passim
omnes, non è vicinis locis modò, sed
etiam ex remotioribus, leucas puta de-
cem, duodecimve distitis, & quidem
per ipsa juga montium, perfrigido tem-
pore, quò aperire ipfi liceret arcanos men-
tium recessus, ac vicissim ex ejus ore verba
vitæ æternæ excipere. Tancus quidem
concursus erat accendentium, ut uno ex
loco ad alium progrediens, toto itinere
operam dare cogeretur consitentibus: re-
petique sunt, qui cum irrumpere ad ejus
homologeterium (a) matutino tempore,
quām longum fuerat, nequissent, sex
ipsas leucas jejuni confecerint, dum pio-

C 5 ardori

(a) Sedes ad sacras confessiones excipiendas. Beicht-
stuhl.

ardori satisfecissent. Indidemque eveniebat, ut uno eodemque tempore sollicitaretur certatim à diversis, suam ad parœciam adire ne gravaretur: quibus cum aliquando satisfacere minus posset, à Superioribus ad tempus revocatus; enim verò temperare nequibat à lacrymis, indicibus extremi studii prætermittendi neminem, si licuisset; sed parendum tamen erat: post, ubi se eis reddebat, enim verò tanquam Apostolus aut Angelus excipiebatur: tantumque imperium ipsi Dominus Deus largiebatur in eorum, ad quos adibat, animos, ut componeret per facilitè dissidia, litesque, & nihil non extorqueret, etiam à contumacissimis. Si quis quid à quoquam acceperat injuriæ, non antè è loco discedebat Franciscus, quam reum ad satisfaciendum perpulisset: & pauci erant, qui quæ à pio Sacerdote fuissent imperata, facere ~~recta~~ rent. Si quando à dynastis opprimebantur homines rusticani, oppressorum causam suscipiebat acriter, tanquam pater filiorum: nec antè desistebat, quam mentibus dynastarum eorumdem omni obser.

observantiae, demissionisque significatio-
ne delinitis, quidquid æquum censebat
imperasset.

Fuit, cum Francisco Apostolica illa mu-
nia in Oxitaniæ pago quodam obeunte,
advenerint copiæ militares: pagani de-
more in templum, tanquam in asylum
confugere, eodemque comportare quid-
quid alicujus pretii habebant. At homi-
nes quibus nulla fides, nullus sensus reli-
gionis, nihilo secius vim parabant ipsi sa-
cro loco: nec pepercissent utique illius
sanctitati, nisi praestò Franciscus fuisset,
iamque penè irrumpentes incredibili ar-
dore constantiaque repulisset. Neque sic
satisfactum sibi putavit: sed cum homi-
nes malo assueti, ab inferenda extrà
templum injuria minimè sibi tempera-
rent, adiit videlicet ad cohortium Præ-
fectos, perfecitque ut sua ipsi authoritate
militarem illam proterviam represserint.
Neque Orthodoxi modò, sed etiam hæ-
retici ejus incensa oratione flecteban-
tur: cum aliquando militare agmen ex
Calvinistis conflatum, alicubi in vicinia
improbè vexaret miseros rusticanos, ad

C 6 eos

eos adiit, precatusque est modestissimè, ne
quorum beneficio uterentur, alerenturq;
perhumaniter, in illos tām injurii existe-
rent, ut tot egregiis officiis rependerent
inhumanitatem; at homines protervi, non
modò nihil deferre tam pia orationi, sed
contrà, molestum interpellatorem conje-
ctis in caput cœpis abigere. At is, cui nisi
ageretur filiorum suorum injuria, nihil po-
tius fuisset, quām contumeliam perpeti,
non expostulaturus de injuria, sed causam
oppressorum acturus, adit ad Præfectum,
precaturq; uti suorum audaciam inhi-
beat. Is, vir utique de cetero moderatus,
Patrem jubet ostendere sibi singillatim,
qui ex toto agmine eò perulantia proce-
fissent, illis restim certam esse. At vir ca-
ritatis studiosior, quām injuriæ ulciscendæ
cupidior, detrectavit prolsus: satis sibi esse
prædicans, si in posterum iidem illi auda-
culi in officio se se continerent, desinerent
que immitterentes vexare, aut offendiculum
ullum præbere iis, qui à se in Domino in-
stituerentur.

§. IX.

§. IX. *Vitæratio in Collegiis.*

Sic ferè comparatum est: in urbis virtutēsque magis quam rure eminent: nam virtus quidem hīc contumaciora, ut ita dicam, & salutaris medicinæ in quibusdam vix patientia: eoque nomine magis invisa Deo, quod minus in officii ignorantiam conferri possunt; virtutes autem excelsiori loco positæ, Christianæque absolutionis numeri omnes. Utrumque cùm animadverteret prudens Sacerdos, ita curas suas partiebatur, ut in utrumque assidue excubaret, capitalia illa virtutia profligando, exterminandoque; exaggeratioribus illis virtutibus tanquam exquisitiissimis tabulis manum imponendo extremam.

Prioris generis occurruunt aliquor, tum viri, tum feminæ, quorum pertinacia non nisi gravi Francisci labore expugnari se passa est, hæreticorum præsertim. Et apud Montem-pesulanum quidem, deprecatorem se se adhibuit vehementem, incusum licet, pro ancilla Calvinistica, quæ inter captivos alios versabatur in carcere, ob-

furtum, cuius damnata jam erat. Cùm à se misera ignominiam illam quoquo modo depellere tentaret, spondet pio solicito que Catechistæ, si quidem parata in pœnam ejus opera effugeret, abjurata hæresi, Catholicam se deinceps fore. Intellexit vir jam rerum istarum experiens, egregium in speciem propositum, fortè ex mente profici: ubi virgarum periculum abscessisset, cetera infelici parùm curæ fore: ut tamen in re dubia partem tutiorem sequeretur, nihil non egit Franciscus tum apud Quæsitores capitales, tum apud herum mileræ, asseclam quoque Calvini, uti reæ condonaretur pœna cum tanto conjuncta dedecore. Et expugnavit viri animum, atque ad eò Quæsitorum; qui ubi suo jure cedere viderunt eum qui propriè esset violatus, facile adduci eò sc passi sunt, spe præsertim de fontis salute proposta. Verù n, ea, ubi semel è carcere emissæ constitit, nihil ultrà superesse quod metueret, ad superiorum dierum promissa obfurdescens permanxit in hæresi; Francisco interea gratulante sibi, quòd Babylonem si non sanavit, curasset certè.

Feli-

Felicius in alia, haeretica item muliere laboravit: hæc cum in Xenodochio civitatis ejusdem versaretur, simul egestate, simul morbo perdita, admisit haud gravatè benignum consolatorem: qui ubi penitus in causam ingressus est, eò auscultantem adduxit, ut diceret se de conversione cogitaturam: sed cum instaret fervidus Catechistes, tempus moram vix ferre, neque satis consultum esse, rejicere in tempus aliud, quæ statim eo in genere perfici aptè possint; ægrotam non ante dimisit, quam serio ejurarit haeresim, atque adeò confessionem apud eundem ritè instituerit noxarum totius eam ad diem exactæ ætatis. Anicii vero patientia sua mercatorum sibi idcirco infestum, quod ex vitiorum cœno, in quibus, Orthodoxus licet, volutabatur jamdiu, emergere nolentem urgebat frequentius, flexit tandem. Multa in virum innocentem homino percitus dixerat, feceratque contumeliosè, quod molestum interpellatorem abigeret: verum, non modò non constantis Sacerdotis animum à se eâ viâ abalienavit; sed etiam inflammavit acriori quodam studio in semper-

piternam illius salutem incumbendi. Ergo ad eum adire identidem: consulto aliquid mercium, nec incommodo pretio, ex eo coēmere: cum eō communicare consilia sua de juvandis aliis; invitare ad aliquid de suo conferendum in egentes: hæc autem tanta comitate faciebat, ut iniquum illum suum mitigaverit paulatim; mox eō impulerit, quō volebat, ut se ipse respiceret, miserereturque animæ suæ, placens Deo. Ita, apud Franciscum ipsum confessionem instituit flagitorum vitæ totius: & quæ fuit sapientis Medici erga ægrum lenitudo, nihil aliud satisfactionis nomine imposuit, nisi recitationem Dominicæ orationis semel decurrentæ: ipse cetera in se suscepit, verberationem corporis quadragesies obituum pollicitus: egregius utique Sancti Francisci Xaverii imitator, quem eo misericordia genere delectatum, Vitæ ejus acta produnt.

Ceterum, illud sequebatur imprimis, ut Pauli Apostoli insistens vestigiis, omnibus omnia fieret, benignus in egentes, tenuissimo cuique indulgens, reverens eorum, quorum dignitas major erat, Audiebat placidè

placidè eos, qui de rebus & minimi momenti eisdem, & molestis ad se referrent: pauperum rusticitatē ferebat lentē: neque succenſebat parūm memoribus acceptorum à ſe beneficiorum: peccatores inveteratos excipiebat perhumanè, ſic ramen, ut morem gerentibus propè blandiens, contumaces ſeveriſſimè objurgaret; eos präſertim qui laqueum objiciebant virginum mulierumve pudicitiae, quarum confessiones excipiebat, quasque dirigebat in ſpiritu: nam quām ſedato animo immotoque, injurias contumeliasque ſibi propriè irrogatas excipiebat, tam veheſtenter ulcicebatur, quo ad ejus facere poterat, iſtiuſmodi flagitiorum genus. Procacem quidem juvenem, jam monitum abſisteret porro à nefaria interpellatione virginum quarundam, nec abſiſtentem, ſic acri demūm objurgatione à nefario conſilio deterruit, ut ab infami incepto quantumlibet gravatè deſtitterit.

Magis mirum quod ſequitur. Cūm circa pagum S. Salvatoris missionem Joanne Franciſco obeunte, homo rusticanus par boum ſub jugo ante ſe ageret cum aratro,

in

in milites item incidit, qui continuò aratrum bovesque rapuerunt. Attonitus infelix, adit ad Franciscum, precaturque gemens, interponeret se apud ductorem agminis, si quo modo flecti is se sineret ad injustam prædam restituendam: nisi boves recuperet, eversum se planè bonis esse. Flexit flebilis oratio pium pectus: ad ductorem agminis properat, precaturque quam potuit enixè, caperet illum innocentis hominis misericordia, juberetque restitui quod iniquè ablatum esset. At homo minimè misericors, pernegare se factorum: jure belli usos suos: prospiceret sibi aliunde rusticanus. Quid hic faceret pius miserorum pater? Cùm spes deinceps nulla ab hominibus affulgeret, recurrit ad Deum: mox ingenti concepta fiducia, ut ferè fit, dum exorari se sinit Dominus Deus, hominem appellans, Tu vero, inquit, capito boves tuos, atque abigit: sic enim habeto, planè neminem prohibiturum. Nec mora: properat rusticanus èò, quò abacti boves erant: cùm adhuc ex jugo aptos reperisset, abigit continuò, nemine prorsus mussante, nedum minas intentante, et iam si

iam si plures ex iisdem militibus adf-
fent.

§. X. *Studium perditas mulieres ad frugem re-
vocandi.*

SI ardor ille divinæ gloriæ promoven-
dæ , quo pia Francisci mens æstuabat,
alia omnia complectebatur; vigebat ta-
men præcipue in perditis illis prostibulis
Deo pudicitiaque restituendis, atque ad-
eò fœdæ libidinis imminuenda illecebra.
Constat solitum eum, dum in Montis-pe-
sulanî Collegio versaretur , extrâ urbem
progressum sapiùs, miseris adire, dum in
triviis alienæ saluti tendebant insidias, ea-
rumque complures sic incensâ oratione
commovisse, ut horribilis instituti pertæ-
sas, incivitatem reduxerit, tradideritque
postmodum religiosis feminis alendas,
dum opportunitatem nactus esset earum
rationibus sic providendi, ut extrâ pericu-
losam aleam , ætatem exigent deinceps:
ac multoties res cessit è sententia, iis quas
lucifecerat, sic affectis, ut nunquam de-
inceps à colenda pudicitia discesserint.
Quin etiam ad lustra ipsa se conferebat,
ubi

ubi miseræ à lenonibus publicabantur, ac locis quidem nonnunquam minus frequentibus; quòd ut adire sustineat vir Religiosus, corroborata quadam utique animi firmitudine opus est, vel quòd ut quisque castissimus est, ita maximè horret, vel ad lupanaris mentionem; vel quòd discrimina non pauca neque levia existunt tūm à petulantibus juvenibus, qui, non sine stomacho, atque adeò sēpenumero non sine furore, extorqueri sibi flagiti copiam ferant; tūm à sceleratis lenonibus, qui turpi quæstu privari se se vix patientur. Quæ tametsi animo Franciscus reputabat identidem, tamen timorem vincebat non audacia, sed considerata mentis fortitudo, Deique ac proximi charitas. Itabat ad fœda gurgustia intrepidus, & ad perditas mulierculas sic perorabat, ut tametsi initio ferè ab eo refugiebant, seu horrore criminum, seu obstinata voluntate pergendi porrò in nefario consilio; cederent tamen ferè denique, atqué ad sui Procreatoris obsequium reduci se se sinerent per salutarem pœnitentiam. Quâ in re non modò cum mulierculis ipsis, sed etiam cum vilissimis

simis hominum , qui ex aliena pudicitia
viētum quæritant, morte utique dignissi-
mi; suscipienda certamina plerunque gra-
via erant.

Fuit quidem, cùm Deo fidens, ad ædes
adiit nequissimi lenonis cuiusdam, à quo
meretriculam quotidiè publicari compe-
rerat, ab eoque primùm quidem infimis
precibus flagitare institit, desineret porrò
tām indigno quæstu uti velle, miseramque
dimittere ne gravaretur, matronis à se tra-
dendam gravibus, à quibus pudicè dein-
ceps vivere disceret; sed cùm dissimularet
homo fœdè vafer, negaretque se eum esse,
apud quem vilia illa prostibula laterent,
urgeretque nihilo seciùs Sacerdos divinæ
gloriæ studio æstuans, ne negaret, sibi non
antè satisfactum iri, quām angulos lustras-
set domūs omnes; invito altero ac propè
reluctante, fecit quod tali in re ac tempo-
re factum à Sanctis aliis, sacrorum Anna-
lium monumenta produnt, hoc est, irrupit
penè per vim in ædes, prædamque Deo
offerendam sedulus venator investigavit,
cepitque tām feliciter, ut volentem secum
abduxerit, & impurissimo lenone eâ ver-
borum

borum asperitate castigato , quā par erat,
resipiscentem mulierculam tradiderit ma-
tronis iis , quæ tām piæ Francisci solici-
dini favebant. Ut verò stabilis receptus es-
set, sub unum idemque rectum piorum li-
beralitate conductum inclusit plus virgin-
ti : iisdemque providit sic , ut nihil ad vi-
ctum deesset. Atque hæc tām pia procura-
tio tenuisset utique diutius, nisi intercessis-
set quiddam , quod viro Religioso lacry-
mas non semel elicuit : sed cedere opor-
tuit demūm, postquam se partes in omnes
nequidquam versaverat. Aliquandiu tā-
men quod per se non potuit , perfecit per
alios , tām laudabili exemplo incitatos:
virgo quidem opulentior , ad septennium
excepit , aluitque pœnitentes istiusmodi
puellas ad decem, quindecim, viginti non-
nunquam , donec eas Franciscus alias ex
aliis nuptui tradi curaret: sic tamen, ut sta-
tim atque ex eo tanquam seminario pudi-
citiae aliquam eduxerat, sufficeret aliam: ac
si ardor facultasve opulentæ illius virginis,
Servi Dei votis respondisset, plures utique
ex illis perditis subduxisset in tutum : sed
quod dabat illa , accipiendum cum gratia-
rum actione fuit.

Equi-

Equidem tantam in eo genere efficacitatem Francisci orationi tribuerat Dominus Deus, ut vix biduum efflueret, quin aliquam lucraretur: veiùm, quæ inolitæ ad flagitium consuetudinis vis est, vel potius rapacitas, quam facile recta suadenti cedebant, tam ægrè postmodum, ubi serio luctandum cum præstigiosis superiorum flagitorum imaginibus erat, perstabant in sancto proposito. Sed nimirum fluctus hos sedabat P. Francisci præsentia: plus enim famulus Dei verbulo efficiebat plerunque, quam alii Ecclesiastæ totis hortationibus, & oratione prolixissimâ. Neque vero cum iis tantum, quarum res agebatur, instituendum certamen erat fortius aihletæ: accedebant enim aliunde molestiæ sanè graves, ac penè quotidianæ, ab iis, qui ut sunt hominum judicia, consilium tam salutare probabant tamen minus. Ergo toleranda Francisco erant etiam amicorum propè convitia, sermones adversi eorum quibus id dolebat, & eatum ipsarum seu virginum seu matronarum, quæ curam rei tam Deo acceptæ suscipiebant, ex pusilli animi diffidentiâ metus, ex metu expostu-

expostulationes. Parùm quidem certè abfuit aliquoties, quin moderatrices, píæ ac religiosæ licet, alumnarum istiusmodi pertælæ motosam contumaciam, faceſſere porrò omnes juberent: sed eas confirmabat in tempore vir sapiens: illud inculcans potissimum, quod frequentissimè iterabat S. Ignatius, præclarissimè utique cum ipsis actum iri, si tot, tam gravibus, tam diuturnis laboribus sumptuque tanto, illud asſeruerentur, ut vel peccatum unum letale, hoc est, Domini Dei injuriā unam, at gravem inhiberent. Illa ipsa quæ majorem pœnitentium muliercularum numerum habebat domi, cùm aliquid offensiunculæ ab uno aliquo è nostra Societate aut tulisset, aut tulisse ſe ſe existimaret, ad Franciscum aliquando adiit commotior, prospiceret porrò aljunde miseris meretriculis: certum ſibi eſſe omnes, quotquot continebat domi, foras extrudere. Quam ad interminationem expavescens, ac penè horrens Franciscus, Cave, inquit cave, faxis, filia mea: neque enim æquum eſt, ſi quid injuriæ à quoquam mortalium pertuleris, ejus tanquam pœnas te à Deo ipſo repetere: cumque adderet virgo,

vir
ſer
qui
mag
dei
Mil
oppo
emo
Mi
irei
hoi
inci
nes
bat
teſt
in r

P
i
cuse
cult
dea
nos
viſu
rint

virgo, irâ æstuans, furto quotidiano à misericordiis illis expilari reculas suas, Oculos, inquit Franciscus, intendito paulisper in hanc imaginem: (erat hæc Christi è Cruce pendens) an non vides Christum Iesum nudum? Mihi crede, nihil potest nobis ad gloriam accidere opportunius, quam si ipsi nudi quoque insimeto emoriamur. Ceterum, quocunque vocarent Missiones Apostolicæ, antequam iter intraret, ad eas salutatum adibat, ac brevi cohortatione, ut temporum ratio se dabant, incitabat ad Christiani officii partes omnes ritè obeundas. Quin etiam literas dabant identidem ad Moderatricem earum, testes studii sui, curæque vel præcipuæ, quâ in researum invigilabat.

¶. XI. Obitus, ejusdemque denuntiatio.

Perpendenti quæ quantaque fidelis famulus ad Domini sui obsequium decusque moliebatur & peragebat, ultrâ seculum totum proroganda ei fuisse vita videatur mortalis: sed enim summo rerum nostrarum Arbitro & Moderatori aliter visum: ac fortè peccata nostra id effecerint, ut citius subducerentur nobis tam

D

præ-

præstantia illa exempla virtutum. Ac quod ad illum quidem attinet, ut mors illius non parùm communi ætatis hominum termino anteverterit; non tamen ei accidit improvisa: longè antè, quantum quidem æstimare possumus, de illius die certior fatus fuerat. Id adeò compertum inde, quod paulò ante Natalitias Christi ferias, jam tres quatuorve menses rure versatus, ultrò inexpectatus adfuit in villa Collegii Aniciensis, quod cum aliis nostrorum, Sacerdotes aliquot convenisse conjecterat, quo die ibidem honestæ relaxationi animorum operam dari ab studentibus potissimum, de more Societatis nōrat. Nec eum fecellit opinio: quos quererebat, repetit, unum præ ceteris, cui secundum mutuam salutationem, seducto paululum, aperuit, adesse se, etiam iāterruptis tantisper inchoatæ Missionis occupationibus, uti se se ad exitum è vitâ serò compararet idcirco, constitutum sibi esse triduum totum subducere se se familiari consuetudini nostrorum, sibique propriè dare operam in secessu, instituendæ Confessioni nostrarum ætatis totius: eam ipse excipere

ne

ne gravaretur, dum opportunum foret: interesse utique suâ plurimùm, eam quām diligentissimè à se obiri: postremam enim fore, sibi esse persuasissimum. Attonitus cā denunciatione is quem compellabar, Sacerdos, multa ille quidem animo versare, ut in re minimē expectatā: dissimulanstamen prudenter, Tu verò, inquit, ut voles, Pater: præstò ero dum lubebit: eam quidem ad rem aptiorem è nostro numero adh̄ere facilè queas, fideliorē vix ullum. Cū me egisset Franciscus gratias, Ergo, inquit, si amus alios antegredi: malim non nisi sub noctem ad Collegium pervenire, ne ab externis, siquidem me adesset anima adverterint, intempestivè interpellent. Cū nō alter annuisset, res Francisco succedit ex animi sententia: nemine externorum conscientio, latuit intrà Collegium, atque adeò penè triduum illud quod sibi depoposcerat, exegit in cubiculo solus: perque sanctum otium recognitis totius vitæ rationibus, Confessionem ut constituerat, apud illum eundem Sacerdotem instituit, mente sic affectus, ut eum jam tum spreta terræ humilitate ad cæli ardua toto cordis impetu niti facile intelligeres.

D 2

Secun-

Secundūm homologesim, collocutus
cum eo aliquandiu Confessarius, cùm in-
ter cetera dissimulanter quæsiisset, quan-
dónam ad Missionis labores esset reditu-
rus? *Cras*, inquit, *omnino*: *cras* eò unde veni,
redeam oportet. Atqui, exceptit Confessarius,
Votorum, ut tute vides, instat Renovatio: com-
modius præstolere, dùm peracta illa sit. Minimè
verò, inquit Franciscus: neque enim sinit Ma-
gister. Magister? insit Sacerdos alter, quid
ais? contrà exploratissimum mihi est, nihil te fa-
cere posse in præsens P. Rectori acceptius, quam si
hic ad exiguum illud intervallum temporis sub-
stiteris. Et Franciscus perstans in dicto, Mi-
nimè verò, inquit, minimè sinit Magister: plane
vult die crastinâ proficisci. Haud igitur ad mul-
tos dies, suscipit Confessarius; ad eam lucem
quam dico redieris. Atque hîc Franciscus, ni-
hil jam tergiversans, Ego verò haud adero, in-
quit: aderit socius meus. Utget alter, oppo-
nitque, Nequaquam ipsum ex decoro fa-
cturum, si misso ad Collegium socio, solus
ipse rure remaneret; rem eam incursuram
in aliorum sermones, atque adeò in censu-
ram Superiorum. At Franciscus nihil mo-
tus amici Sacerdotis denunciatione, Te-
men,

men, inquit, sic prorsus futurum est: aderit socius,
ipse non adero; idque ipsum tertium inculca-
vit. Et evenit planè id quod prædixerat
Vates veridicus: ante eam diem obiit. Er-
go nihil dubitans, quin dies extrema im-
mineret, postquam negotiis quibusdam
providerat, quæ pendentia habebat in
manibus, æsque alienum aliquantum dis-
solverat, egenorum causa contractum;
tanquam Moses ad locum, in quo erat ju-
bente Deo emoritus, sic ipse ad locum
ubi finem in terris vivendi facturas erat,
tranquillo placidoque animo profectus
est postridiè. Per alperimum frigus, quale
sævire iis in montibus solet, emensus iter,
pridie per vigilii Natalis Domini pervenit
ad pagum sanè infrequentem, paucis iis vel
indigenis vel incolis, tunc quidem parùm
humanis erga servum Dei. Nemo fuit qui
rectum offerret, nedum ignem: ita coactus
est pernoctare in corte undique per viâ, at-
que adeò propositâ ventorum irruentium
flatibus, gratulante sibi servo Dei, idem
sibi contingere, quod Christo Iesu in ter-
ras primùm venienti contigerat, Bechlee-
mitico in stabulo: quo quidem habitu

D 3

nullus

nullus aptior ad persentiscendum quid ipse rerum Dominus servorum causa pertulerit, atque ad motus eosdem ingenrandos subinde in eorum mentibus, qui pro concione audituri essent de tam amabili mysterio disputantem. Sed nihilo sciùs inimica vis frigorum sic Francisci valitudinem afflixit, ut inde morbum contraxerit letalem.

Peripneumonia (a) fuit tam atroc, ut postridie gravissimis vexari ceperit doloribus: ac nisi ardor juvandarum animarum incensissimus generosum illud pectus despaceretur, planè cogitationem cepisset potius de vita mortali levandâ, quam de laborioso ministerio confessiones audiendi: ut ad miraculum accedere videatur, quod suscepit pensem nihil prorsus intermit- tens, nihil minuens, vesperum per vigilia Nativitatis excipiendis confessionibus cum sequenti nocte ac die postero conti- nuârit; & quod magis mirere, intrâ idem illud intervallum temporis sexies septies- ve verba ad populum fecerit de loco su- petiore. Tandem tamen cedere coëgit morbi gravitas: cum lateris dolor vehe- mens

(a) Exulceratio pulmonis. Lungensucht.

mens voce in propè intercluderet, ex Aede
sacra recepit se in vicinas Parochiædes, ad
ignemque assidens, quò dolor paulò tole-
rabilior fieret, audiit nihilo seciùs eos, qui
è Templo excedentem secuti ad instituen-
dam homologesim fuerant. Tum, ubi
cunctis satisfecerat, decubuit demùm: lu-
ctauisque cum morbo sex dies, in assiduis
virtutum omnium documentis, atque ex-
ercitatione sanè ardua, Sacramentis piè &
religiosè suscepitis, animam Deo reddidit,
extremo die anni quadragesimi suprà mil-
lesimum sexcentesimum à Christo nato,
ætatis quarto & quadragesimo, initæ So-
cietatis sexto & vicesimo.

Obiit in pago, oblicuro ad eum diem;
dum hæc scribimus, per illustri, ob res mi-
rabiles quæ ad beati Viri tumulum fiunt
quotidiè, (Lalouesc vulgò vocant) in
Viennensi Diœcesi. Antequam tumulo
conderetur, vocatum in deliberationem
est, deferendumne corpus esset ad aliquod
Collegiorum nostrorum è vicinioribus,
an eo loco relinquendum; ac ramersi eò
allatæ rationes ferebant, ut nequaquam
ranti pretii depositum illic relinquatur,

E 4

factum

factum tamen aliter, divinâ providentiâ, quò videlicet mirabilis ille concursus ad illustrem tumulum, ascriberetur uni curæ optimi benignissimique Domini ergâ famulum suum, & singulari illi opinionei sanctitatis, quam jam tûm studium illud Apostolicum juvandarum animarum beato Viro pepererat. Ergo Lalouesci (sic enim pagum vocabimus deinceps, Latina flexione) sepultus est Joannes Franciscus Regis, & eâ pompâ scilicet, quæ in loco adhuc infrequenti, neque plures numerante domos, quam tres aut quatuor, potuit à rusticis hominibus pauculis accurari. Mausoleum tunc quidem aggesta gleba fuit: post, sensim plus honoris deferri cœptum servo Dei, in illâ rerum proflus omnium destitutione, quam Regum tumulis, ex incredibili illâ frequentiâ hominum undique confluentium, de quâ suo loco deinceps,

PARS